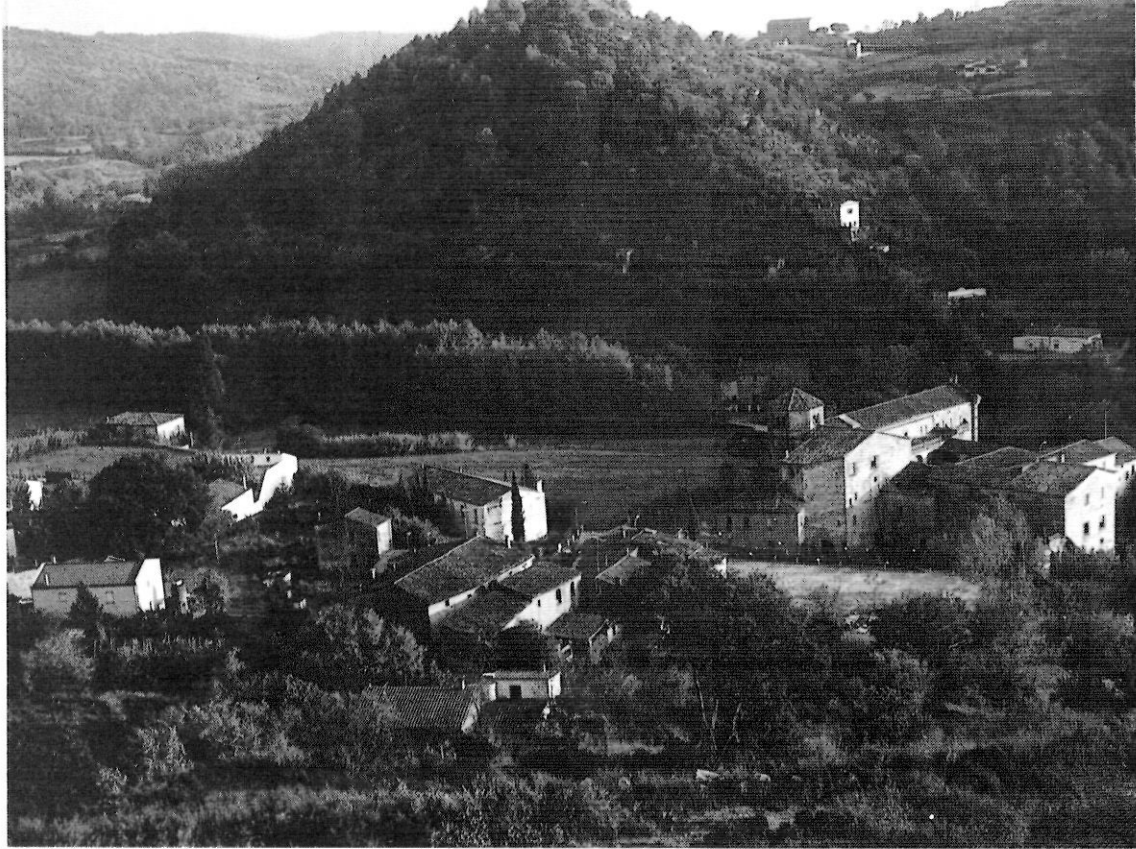

Les visions fotogràfiques que il·lustren aquesta antologia són de Jordi Olavarrieta i pertanyen al llibre "Girona ciutat" editat per la Caixa de Girona.

Antologia de Sant Daniel

En un paper del número anterior vaig recordar que la vall de Sant Daniel havia estat tema d'inspiració per a grans escriptors catalans. Algú em demana on són i què diuen aquests textos tantes vegades citats i, pel que sembla, no gaire coneguts o, almenys, de localització laboriosa i difícil.

Amb el desig de cobrir aquesta llacuna converteixo els papers d'avui en monogràfics i els dedico a esbossar una possible antologia sobre els nostres literats i la vall. Es tracta només d'una aproximació d'urgència, confeccionada amb el material a l'abast, però suficient per fer entendre la influència que l'indret ha exercit sobre els homes de lletres, des de començament de segle fins als nostres dies. Hi manquen textos importants, com el de Monsalvatge transcrit fa dos mesos, o els esplèndids poemes de Badia i Garcés que aquí només apareixen com a prosadors. De Bertrana s'hi hauria d'incloure sencera l'apartat dedicat a la vall a *Forànies gironines*; de Comadira, el llarg poema adreçat a Ferran Lobo a *Papers privats*; de Josep Tarrés, algun fragment del *Llibre de Corpus*; de Rafel Gay de Montellà, els capítols de la novel·la *Girona 1900*, que tenen la vall i el monestir com a escenaris. I encara faltarien les descripcions dels botànics i dels excursionistes com, per exemple, Joan Masó, i les referències dels periodistes i dels ecologistes en els darrers anys.

A l'hora de llegir aquests textos, hom pot acceptar de fer-ho per l'ordre amb què han estat disposats. Aplegats segons un mínim fil conductor, configuren una cantada de records, de sensacions i d'emocions que pot servir de música de fons a la reivindicació col·lectiva d'aquesta vall amenaçada.

NARCÍS-JORDI ARAGÓ

Cases de Sant Daniel en un oli de Prudenci Bertrana.

I aquesta ciutat la voltaria d'unes arbredes altes i castíssimes, i d'unes valls amarades de prosperitat...

JOSEP CARNER
(*Auques i ventalls*)

Veig de seguida el buit clar d'un claustre confòs, i la sortida a un racó encisat entre contraforts i ruïnes, tot vestit de verdor; i des d'allí una vista, al lluny, d'enderrocs de muralla i el sol batent en terres nues; als nostres peus un daltabaix de torrenteres seques; i nosaltres encisats en aquell redós tan fresc i silenciós... Sols un moment, la sonoritat d'unes campanes en l'alçària invisible dels grans murs ombrius...

JOAN MARAGALL
(*Obres completes*)

Ves al claustre i mira, des de la porta que mira a baix, vers Montjuïc, i si el que veus des d'allí no et dona pas la impressió més aspra, més bella, més forta de tots els llocs que hagin conegut, ja te'n pots anar als pobles nous, de guix, estuc i ciment pòrtland, que no has nascut per recordar les coses santes i venerables!

SANTIAGO RUSIÑOL
(*Girona de pedra*)

Aquí, a l'ombra de les històriques muralles i dels temples artístics, on la poesia i la meditació intimen en dolç recolliment, vaig passar la meva infantesa. Les costaleres de Montjuïc, enflairades d'una inoblidable olor de farigola, la vall verda i melangiosa de Sant Daniel... han estat els llocs del meu esbarjo en els anys més frescos de la vida.

JOAQUIM RUYRA
(*Joc Florals 1907*)

Ah, les meves caminades solitàries, com les recordo! Només traspasar el portal de Sant Cristòfol, els ulls i els pulmons s'obrien de bat a bat; hom se sentia sobrevolar

damunt aquella vall immensa que, davallant de les ruïnes plenes d'heura de la Torre Gironella, s'estenia fins a trobar les carenes plenes de pins de Sant Miquel al fons, amb la muntanyola d'un roig de sang de Montjuïc davant...

MIQUEL DE PALOL
(*Girona i jo*)

En traspasar el portal de Sant Cristòfol, una alenada de vent fort i pur ens tocava la cara. Una glopada de terra i d'herbes fortes —argelaga, farigola, romaní— ens desplaçava, de la pituitària, l'oloreta humida del resclosit ciutadà... Galligants amunt, el riu semblava venir de l'altre món: es veia el tou verd d'uns carolins, uns prats ondulats, un convent blanc... Era la vall de Sant Daniel, que s'iniciava. Aquesta és una vall fina, d'un dolç caient goticitzant, abrigada, elegant. Quan hi arribàvem sentíem una alenada d'arrels i de teixits vegetals, de terra molla i llaurada, suspesa en un silenci estàtic i afinat. Passàvem a fregar els murs, amb finestres enreixades, d'un convent emblanquinat; seguïem corriols herbosos i profunds, ombrejats, marges estufats per la ufanor botànica; sentíem repicar, en l'aire clar, les menudes fulles dels carolins i dels arbres blanc. La vall de Sant Daniel ens semblava, amb la diversitat dels colors dels conreus, una d'aquelles rodes de la fortuna pintades de colors elementals que es veuen per les fires i els mercats.

JOSEP PLA
(*Girona*)

Porta de Sant Cristòfol / — Sant Daniel al fons —, / l'estudiant gallòfol / hi penja les lliçons. / Amb càntirs, la gent tresca / Portal avall, pel sot / on brolla, pura i fresca, / la font d'en Pericot. / Record d'antigues gestes, / uns murs esgavellats: / avui lloc de conquestes / de cors enamorats. / L'esquella d'unes cabres / desfà amb els seus repics / un lleu ressò de sabres / i de canons antics.

CAMIL GEIS
(*Portal de St. Cristòfol*)

"Paratge on tot és clar, transparent, gràcil i feliç..."

A l'altra part de la població, una vall verda, humida, clara. Un convent, de mitrada abadessa, s'hi destria. Un pont minúscul uneix les dues vessants. Els camins serpegen entre faldees de corbes dolces. I al límit de la ciutat, les muralles posen un gest bel·licós i una recordança de passades existències.

GABRIEL ALOMAR
(Una visita a Girona)

Ara esguardeu la vall de Sant Daniel, tota gemada i pulcra, on cada dia, els àngels, en les hores que no canten, van a jugar entre flors bosquetanes i cants de rossinyols. Bocí del Paradís que Déu es reservà per quan el vulgui tornar a engrandir, paratge on tot és clar, transparent, gràcil i feliç amb la divina joia d'una ària de Mozart.

TOMÀS ROIG I LLOP
(La represàlia)

A la vora de Girona hi ha un monestir de monges en una vall delitosa: la vall és la vall de Sant Daniel, i el monestir, de Sant Daniel també. Això vol dir que vall i monestir són tan plens l'un de l'altre, que fins es deixen el nom. La paganitat que volta el convent és una mica despentinada: hi ha les arbredes fosques del riu quasi cobert de molsa i d'algues; hi ha el vellut d'uns xiprers; hi ha la sang presa de la terra roja; hi ha també una font. Al mig de tot això hi ha el convent...

JOAN BADIA
(El pecat d'una novícia)

La primavera, infantívola, riallera i fecunda, és anunciada per tota una gamma de colors purs que despunten damunt del sòl rogenç de l'arregerada i assolellada Vall de Sant Daniel, sembrada de fenc i de raves que floreixen vermell i groc, contrastant amb els verds de tota mena dels sembrats i la brotada de les herbes marçones.

MIQUEL SANTALÓ
(El Gironès)

Quan vingui la primavera, aneu a la vall de Sant Daniel. Hi floreix el trèbol de bon averany, i la violeta. Si sortiu de bon matí, amb un jonc vincladís a la mà i el cor lleuger, veureu com la boirina es desfà poc a poc i els sembrats van acolorint-se, amb colors nous i humides. Les violes perfumen la vall i us fan oblidar que sou a les portes d'una ciutat enyorada i severa. Deixeu enrera les esglésies i el riu; el sol daura les muntanyes aspres, nues, enrunades; al costat vostre, la primavera vesteix les herbes i les flors. La primavera, tan dolça, es venja de la ciutat coronant el seu front de violes.

TOMÀS GARCÉS
(Paisatges i lectures)

La vall de Sant Daniel té la verdor més profunda, molt més romàntica que la Devesa; aquí les moltes i les heures, tota una botànica arrapadissa i sense caritat, un verd de casulla i de licor de menta, unten els marges i les runes i fan més teatrals i més carregats d'efecte el campanar de la Seu i el campanar mutilat de Sant Feliu i aquell campanaret de Sant Pere de Galligants.

Per comprendre la misèria i la grandesa d'aquest país, s'han de mirar les pedres de Girona amb els ulls del cor, i des de la vall de Sant Daniel, i el qui ho sapiga mirar així veurà una de les coses més intenses i més fines que hi ha a la terra.

JOSEP M^a DE SAGARRA
(All i salobre)

Aquests extramurs són una síntesi de la ciutat: la severitat dels merlets queda atenuada per la dolçor de la vall, recatada en la celstia. És una vall tan amable que d'antuvi us sembla que hi sou nat i us porta a la memòria les sensacions més remotes en el temps. És una clotada modesta, sense enyorança ni sumptuositat; a l'ombra dels fruiterars, hi prospera l'herba.

JOAN MINGUEZ
(Dies verges)

Quan els ulls traspuen una claror de llac i anem per mil camins que sols menen a una mateixa desolació, sense saber per què, sense pensar-ho, un instint ens porta cap a aquesta vall. Com si entréssim a la nostra ànima, totes les coses ens esdevenen germanes. El cel ens mira amb una decrepitud verdosa que és un reflex dels nostres ulls, i els arbres són espectres amats de coses oblidades o pressentides. Tot, amb una morositat feliç, va esdevenint confús dintre nosaltres; d'un mateix color, d'un color igual a la nostra ànima.

PERE BECH
(Ciutat creada)

La vall de Sant Daniel sempre ens somriu / en dies clars i dins les tardes quietes / amb el gran monestir, que vetlla el temps / on les monges, a cor, canten o resen. / Mentre reposo dessota el cel blau, / només de contemplar les meravelles / que ens fa conèixer l'àngel de la pau, / se'm fonen, una a una, les tristeses.

AGUSTINA REXACH
(El joc de la melodia)

Intimitat de la tarda. / L'ocellada hi canta amb zel / i el rierol amanyaga / la vall de Sant Daniel. / Aquí reneix

l'alegria / i es sotmet el cor rebel / a la pau, i li dóna aire /
la vall de Sant Daniel. / Es va condormint la terra / i jo,
sota el cobricel / de l'estelada, respiro / la vall de
Sant Daniel.

PERE RIBOT
(*La Seu adorant*)

Passàvem a les flames de la posta / pels corriols ombro-
sos de la vall; / cantava a un alt declivi un xaragall / i defa-
llia el jorn de Pentecosta. / El juny feia més límpid
l'airecel. / Tot trescant els ramats per la carena / s'encan-
tava la tarda, tot plena / de la bucòlica dolçor d'un bel. /
La ciutat jeia al fons, noble i llunyana. / Dins la maragda
errant del rierol / agonitzava l'últim raig de sol / mentre
es desentranjava una fontana.

JOSEP THARRATS
(*Indrets de Sant Daniel*)

Quan amb llibres ja pròxims a tancar-se / enfilàvem els
corriols boscats / i, esplèndids de projectes com la terra,
/ respiràvem el vespre que venia / amb xuclamel, ginesta
i rossinyols, / ja de retorn la fosca ens saludava / amb un
càlid alè; tendres presagis / ens corrien pel cos. Com una
flor / sentíem, cada vespre, que s'obria. / Llavors dèiem
un vers entre silencis. / Sant Daniel, el Galligants, Sant
Pere, / vells camins de la vall, el cementiri, / fumerols de
les cases al capvespre... / Pel juny polsós d'antics estiu es
perden / carros tebis de fencs i records...

NARCÍS COMADIRA
(*Juny*)

La vall de Sant Daniel no sols ofrena violetes als romàn-
tics, bolets i espàrrecs als positivistes, solituds als misàn-
trops, recers als empiocats; també dóna seny i poesia a
l'amor. A la primavera, a cada mata hi refila un rossinyol
i a tot moment arreu hi blanquegen les margaridoies.
Llavors les passejades matinals entre el bàlsam de la flor
d'acàcia, la frescor dels pradells emboirats i el traspuar
vergonyant del sol a les crestes dels pinars i avellanedes,
són un tast de paradís per als festejadors. No existeix un
sol cor de gironí madur que no servi, de l'afrau de Sant
Daniel, la puríssima remembrança d'un instant inef-
fable.

PRUDENCI BERTRANA
(*Forànies gironines*)

Jo sé d'un temps en què els meus ulls amaven / unes
parets morenes d'un convent / i uns camps petits,
segurs, que s'admiraven / d'aquelles pluges d'or del sol
ponent. / Oh temps amat! La grisa llum postreta / entre
la fina fulla d'olivera / deia tristeses als meus ulls lassats.
/ Mes de sobte tu eixies aureolada / i era la vall desperta i
enriolada / de la llum dels teus ulls enamorats.

RAFAEL MASÓ
(*Hora baixa*)

En aquella vall hi havia uns oms tot graciosos, altíssims,
que tremolaven per no res, i acàcies, i sobretot, moltes
prades verdes i molts lladrucs de gossos, a la vora o
lluny. L'orografia abrupta no començava sinó seguint
cap al nord, tornant-se a enfilat muntanya amunt. La
vall era com un repòs que es donava a la terra. Si la terra
hagués tingut una mà, aquella vall de Sant Daniel n'hau-

"La vall té la verdor més profunda,
molt més romàntica que la Devesa..."

ria estat el palmell obert. Amb la línia de la vida solcant-
lo —el Galligants—, amb la línia del cor —les prades
fèrtils i sucoses—, amb el mont de Venus —un tossal
propici al somni dels enamorats, a l'amor—. La vall
tenia quelcom d'amagat i remot. Amb una font a la seva
desembocadura que contenia ferro miraculós. Al pal-
mell d'aquella mà els enamorats somiaven els viatges
que farien, n'estudiaven les inclinacions, cap a l'art o
cap a les matemàtiques, llançaven profecies sobre el
triomf —combinació Sol-Júpiter— o la derrota de les
seves vides. De malalties... la mà n'assenyalava poques.
Qui sap si gràcies a l'aigua ferruginosa.

JOSEP Mª GIRONELLA
(*Los cipreses creen en Dios*)

Als encontorns de la ciutat, a Sant Daniel, hi ha les fonts:
d'en Pericot, de la Pólvora, del Ferro... Les fonts, a més
de la gran utilitat que tenen, són un dels més preats enci-
sos de la naturelasa. L'excursionista el coneix prou bé,
aquest encís. Trobar, tot fent camí, una font d'aigua
pura, en un indret ben polit sota uns arbres sonors de la
cançó dels ocells, és una joia inefable. Conservar bé les
fonts, és, doncs, un deure ciutadà que la gent del Giro-
nès i de la seva capital no hauria d'oblidar mai.

CARLES RAHOLA
(*La ciutat de Girona*)

Tots els afores de Girona tenen el seu atractiu, però la
vall de Sant Daniel enclou en el seu si els que més ínti-
mament parlen a l'ànima somniadora i amiga de la quietud.
És una vall com feta a la mesura de la Girona de
tradicions i costums levítics, que la ciutat nova, cons-
cientment o inconscient, valora i respecta. Perquè la ciu-
tat nova, en el seu impuls expansiu, ens va allunyant els
altres passeigs foranis envaint llurs dominis, transfor-
mant-los i quasi sempre enlletgint-los. Però la vall de
Sant Daniel roman immune, i continua fraternalment
adherida als murs de la urbs vella, lliure de tota profa-
nació.

CARLES DE BOLÓS
(*Ángulo de la Ciudad*)